

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-372-9-55>

LEGAL REGULATION OF ONLINE PLATFORMS IN UKRAINE AND EU EXPERIENCE

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОНЛАЙН ПЛАТФОРМ В УКРАЇНІ ТА ДОСВІД ЄС

Shcherbak H. R.

*Postgraduate student of the Department
of International, Civil
and Commercial Law,
State University of Trade
and Economics
Kyiv, Ukraine*

Щербак Г. Р.

*аспірант кафедри міжнародного,
цивільного та комерційного права,
Державний торговельно-економічний
університет
м. Київ, Україна*

В Україні процес впровадження цифрової економіки та використання цифрових платформ активізувався з прийняттям Кабінетом Міністрів України у 2018 році «Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки». Як вказано в Концепції, вона «...передбачає здійснення заходів щодо впровадження відповідних стимулів для цифровізації економіки, суспільної та соціальної сфер, усвідомлення наявних викликів та інструментів розвитку цифрових інфраструктур, набуття громадянами цифрових компетенцій, а також визначає критичні сфери та проекти цифровізації, стимулювання внутрішнього ринку виробництва, використання та споживання цифрових технологій», а також ставить такі цілі як прискорення економічного зростання, залучення інвестицій, трансформація секторів економіки та Серед важливого Концепція визначає такі поняття як «цифрові технології» як «...Високотехнологічне виробництво та модернізація промисловості за допомогою інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій...»; «цифровізацію» як «насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливило інтегральну взаємодію віртуального та фізичного, тобто створює кіберфізичний простір». Впровадження цифрових технологій Концепцією передбачалося для широкого кола галузей, а саме: громадська безпека, економіка, освіта, охорона здоров'я, туризм, виборча система, державне управління, життєзабезпечення міст тощо [1].

Також варто згадати, що у 2021 році була прийнята «Концепція розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації» метою якої є підвищення загальної цифрової грамотності населення та цифрової компетентності та конкурентоспроможності працівників цифрової сфери. Серед способів виділяються здобуття особою цифрової освіти з використанням інформаційних ресурсів, нових освітніх технологій та цифрових освітніх ресурсів, спрямованих на підвищення рівня цифрових навичок та цифрових компетентностей; забезпечення безперервного розвитку професійних цифрових компетентностей для фахівців в системі підвищення кваліфікації різних галузей діяльності; створення соціальних ініціатив, спрямованих на підвищення рівня цифрових навичок та цифрових компетентностей для представників різних цільових груп населення; удосконалення професійних стандартів з урахуванням затверджених рамок професійних цифрових компетентностей; запровадження сертифікації цифрових навичок тощо [2].

Стосовно законодавчих актів, то певною мірою цифрових комерційних платформ стосується виключно ЗУ «Про електронну комерцію», в якому наводиться визначення поняття «інтернет-магазин», а саме «засіб для представлення або реалізації товару, роботи чи послуги шляхом вчинення електронного правочину» [3]. Однак повністю питання щодо визначення та регулювання в ньому не висвітлюються.

Враховуючи те, що однією з цілей Угоди про асоціацію з ЄС було визначено «...запровадити умови для посилення економічних та торговельних відносин ... у тому числі шляхом поступової адаптації її законодавства до *acquis* ЄС;...» [4], варто розглянути відповідні нормативно-правові акти законодавства ЄС.

Основними документами в цій сфері є Акт про цифрові послуги (далі – DSA) та Акт про цифрові ринки (далі – DMA). Ці документи є фактично двома сторонами однієї монети, оскільки DSA спрямований на врегулювання соціальних та не економічних аспектів онлайн платформ, а DMA – на врегулювання економічних аспектів онлайн платформ.

В DSA зазначається, що він має на меті створити безпечніше онлайн-середовище для споживачів і компаній у ЄС шляхом створення правил для ефективного захисту фундаментальних прав користувачів, боротьби з незаконним контентом, дезінформацією та розпаленням ненависті тощо. Предметом регулювання Акту є дуже великі онлайн-платформи (VLOP), якими користуються понад 10% із 450 мільйонів споживачів у ЄС, до яких відносяться соціальні мережі, інтернет ринки, онлайн магазини додатків тощо; і дуже великі онлайн-пошукові системи (VLOSE), якими

користуються понад 10% із 450 мільйонів споживачів у ЄС. DSA, зокрема, вимагає від цифрових платформ мати більше контролю над тим, що бачать користувачі в Інтернеті, і бути більш поінформованим про рекламу, яку вони бачать; мати здатність легко позначати незаконний контент або продукти, розпалення ненависті та дезінформацію; швидко й ефективно реагувати на кризові ситуації, що впливають на громадську безпеку чи здоров'я; обмежувати використання конфіденційних персональних даних для цільової реклами тощо [5].

DMA спрямований на забезпечення конкуренції у сфері цифрового бізнесу та захист прав користувачів цифрових платформ. Для позначення поняття «цифрова платформа» в даному документі використовується термін «брамник» (gatekeeper), під яким розуміються цифрові платформи, які мають річний оборот мінімум 7,5 мільярдів євро в ЄС за попередні 3 роки; мають сильну економічну позицію та значний вплив на внутрішній ринок тощо. До переліку «брамників» відносяться інтернет ринки, магазини застосунків, пошукові системи, соціальні, хмарні сервіси тощо. Для цифрових платформ, які визначені цим Актом, зокрема, забороняється: поводитися з власними послугами та продуктами більш сприятливо, ніж з аналогічними пропозиціями третіх сторін на платформі; відстежувати кінцевих користувачів за межами власної платформи з метою надання цільової реклами без їхньої згоди; забороняти розробникам використовувати платіжні платформи сторонніх розробників для продажу програм; обробляти особисті дані користувачів для цільової реклами, якщо не надано згоди; попередньо інсталиувати певні програмні додатки користувачам або забороняти легко їх видаляти тощо [6].

Отже, можна підсумувати, що регулювання діяльності цифрових платформ в Україні практично відсутнє, оскільки повноцінно питання щодо визначення та регулювання онлайн платформ не висвітлюються в жодному нормативно-правовому акті. Для ефективного впровадження цифрової економіки, як це було зазначено у вище згаданих концепціях, є необхідним створення нормативно-правових актів щодо регулювання діяльності онлайн платформ, де буде корисним використання досвіду законодавства ЄС, а саме положень DSA та DMA.

Література:

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. Дата оновлення: 17.09.2020. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.10.2023).

2. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації. Дата оновлення: 03.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.10.2023).

3. Про електронну комерцію. Дата оновлення: 19.11.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text> (дата звернення: 20.10.2023).

4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Дата оновлення: 25.10.2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 20.10.2023).

5. Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market For Digital Services and amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32022R2065> (date of access: 20.10.2023).

6. Regulation (EU) 2022/1925 of the European Parliament and of the Council of 14 September 2022 on contestable and fair markets in the digital sector and amending Directives (EU) 2019/1937 and (EU) 2020/1828 (Digital Markets Act) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022R1925&qid=1694328190725> (date of access: 20.10.2023).